

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องบริบทเศรษฐกิจและทุนทางสังคมชุมชนละแม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของชุมชนอำเภอละแมในบริบทการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นฐานในการทำความเข้าใจอัตลักษณ์ของชุมชนค้นหาทุนทางสังคมของชุมชนอำเภอละแมที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชุมชน และเพื่อทำความเข้าใจฐานเศรษฐกิจที่ส่งผลไปสู่ระบบเศรษฐกิจของชุมชนละแม ดำเนินการวิจัยในพื้นที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ที่เน้นการเล่าเรื่อง การจัดเวทีชุมชน และจัดกลุ่มสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัยโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ชุมชน เพื่อนำไปสู่การออกแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองของชุมชนท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า ละแมเป็นอำเภอเกิดใหม่ขนาดเล็กแยกมาจากอำเภอหลังสวนเมื่อปี 2520 มีพื้นที่ 340 ตารางกิโลเมตรลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออกจดฝั่งทะเลอ่าวไทย แบ่งเขตปกครองเป็น 4 ตำบล 47 หมู่บ้าน ประชากร 27,643 คน 8,842 ครัวเรือน การสัมปทานป่าในทศวรรษ 2500 ทำให้ผู้คนอพยพเข้าไปจับจองผืนป่าปลูกพืชเศรษฐกิจ ยางพารา กาแฟ และปาล์มน้ำมัน ประชากรร้อยละ 80 อพยพมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคใต้ ภาคกลางและภาคอีสานร้อยละ 10 ชุมชนดั้งเดิมร้อยละ 10 เกิดเมื่อ 150 ปีที่ผ่านมา ในทศวรรษ 2500 เกิดชุมชนบุกเบิกใหม่ในผืนป่า 2 รูปแบบ คือ แบบธรรมชาติและแบบวางแผนโดยมีพัฒนาการเป็น 6 ช่วงเริ่มต้นปฐมบทการอพยพในทศวรรษ 2480-2490 ทศวรรษ 2500 คลื่นอพยพเคลื่อนเข้าสู่ป่าอำเภอหลังสวน ตำบลละแม ทศวรรษ 2510 ชุมชนในเขตป่าอำเภอหลังสวนเป็นกิ่งอำเภอละแม ทศวรรษ 2520 เปลี่ยนผ่านเป็นอำเภอละแม ทศวรรษ 2530-2540 การปรับตัวของชุมชนในบริบทความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และทศวรรษ 2550 ชุมชนได้รับแรงกระแทกจากระบบทุนนิยมเกิดปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญในทุกด้าน

ทุนทางสังคมฐานการดำรงอยู่ของชุมชนละแม จำแนกเป็น 2 ระดับ ระดับมหภาคประกอบด้วย ทุนคนอยู่ในวัยผลิตร้อยละ 65 วัยพึ่งพิงและศึกษาเล่าเรียน ร้อยละ 35 มีสุขภาพดีปานกลาง จิตใจดี มีสติปัญญาในการจัดการชีวิต ทุนสถาบัน มีบทบาทในการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดพลังร่วม ครอบครัวยุคใหม่เป็นหลักในการสร้างคนดีให้สังคมปัจจุบันอ่อนแอลงวัดยังไม่สามารถปรับบทบาทตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป องค์การบริหารส่วนตำบลมีความพยายามในการพัฒนาแต่ยังไม่เข้าถึงท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ การจัดศึกษากระแสหลักขาดการตอบสนองวิถีชุมชนและการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนวัฒนธรรม มีพื้นฐานจากพระพุทธศาสนาที่เป็นบ่อเกิดความเชื่อและประเพณีเฉพาะถิ่นเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย บางประเพณียังมีบทบาทในวิถีชีวิตเพราะมีการผลิตซ้ำและการฟื้นฟู ทุนความรู้ ชุมชนมีความรู้ที่เป็นองค์รวมของการดำรงชีวิตทั้ง

ในการยังชีพ การรักษาชีวิตและทรัพย์สิน การจัดการสิ่งสาธารณะและการสร้างสรรค์พิเศษ ในระดับ
 จุลภาคผู้คนมีความไว้วางใจใน กลุ่มพวกของตนมีความสามัคคีในงานส่วนรวมน้อย มีการให้และการ
 แบ่งปัน การต่างตอบแทน และการเอื้ออาทรในกลุ่มพวกของตนเป็นสำคัญ มีค่านิยมในความกตัญญู
 รู้คุณ ระบบเครือญาติ ความเป็นพวกเดียวกัน และมีความเชื่อในกฎแห่งกรรม ผีบรรพบุรุษ ความดี
 สิ่งเหนือธรรมชาติ มีบรรทัดฐานทางสังคมในด้านการยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ความมีกิริยา
 มารยาท การยกย่องธรรมชาติ ยึดถือแม่โพสพ เคารพแม่ย่านางเรือ ทูนเชิงโครงสร้างมีเครือข่ายทั้ง
 ภายในและภายนอกชุมชน และมีกลุ่มอาชีพ กลุ่มการเงิน กลุ่มรักษาความปลอดภัย ชมรมรักษ
 เรือใบโบราณ

ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญที่ออกแบบอาชีพให้เป็นการประมงและ
 เกษตรทั้งทะเล ดิน น้ำ ป่าบก ป่าพรุ ป่าชายเลน ทะเลมีระบบนิเวศหลากหลายทั้งแนวปะการังหญ้า
 ทะเลที่ทำให้มีสัตว์ทะเลสมบรูณ์ ในอดีตมีฐานเศรษฐกิจที่สมบรูณ์ปัจจุบันเสื่อมโทรมเพราะมีการใช้
 และแย่งชิงอย่างหนักตามวิถีของชุมชนเกิดใหม่ ระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็น 2 ระบบ คือ เศรษฐกิจ
 แบบยังชีพมีการผลิตเชิงซ้อน ปัจจุบันเป็นการผลิตเชิงเดี่ยว และเศรษฐกิจทุนส่วนหนึ่งอยู่ในระบบ
 เครือญาติและมีการจ้างแรงงานเป็นแบบแบ่งรายได้เท่ากันและเป็นทุนขนาดเล็ก จำแนกเป็น 2 ยุค
 ระบบเศรษฐกิจชุมชนยุคดั้งเดิมก่อนทศวรรษ 2500 มีการทำประมงชายฝั่ง ทะเลมีสัตว์น้ำสมบรูณ์
 ปัจจุบันลดลงร้อยละ 70 การเกษตรมีการเก็บของป่า เลี้ยงควายฝูง ปลูกข้าวไร่ พืชไร่ ทำนา เลี้ยง
 สัตว์ในครัวเรือน ทำสวนผสมผสาน สวนผลไม้ พืชเศรษฐกิจดั้งเดิมมี เงาะ ทุเรียน มังคุด กล้วย
 มะพร้าว ยุคทุนนิยมหลังทศวรรษ 2500 ปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ยางพารา กาแฟ ปาล์มน้ำมัน และ
 กล้วยหอมทองระบบอินทรีย์ส่งออกประเทศญี่ปุ่นเป็นพืชเศรษฐกิจหลักและพืชดั้งเดิมเป็นพืช
 เศรษฐกิจรอง ผลผลิตในรอบปี 2552 พืชเศรษฐกิจหลัก 184,029 ตัน และพืชเศรษฐกิจรอง 8,805
 ตัน ภาคนอกเกษตรมีขนาดเล็ก สภาพเศรษฐกิจครัวเรือนมีปัญหาแรงกระแทกจากสังคมบริโภคทำให้
 รายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีหนี้สินมากกว่ารายได้

Abstract

This research study of the economic context and the social capital of La Mae Community aims to investigate the evolution of the community in Amphur La Mae within a changing context. The main objectives of this study are: (1) to gain a basis of understanding of the identity of this community; (2) to examine the social capital of La Mae Community which affects their living under the changing dynamic and the adjustment of the community; and (3) to obtain an understanding of the economic base which leads to the economic system of La Mae Community. The current research which was done in the area of Amphur La Mae, Chumphon employed the qualitative and participatory action research method. The data were collected by observations, narrative interviews, community forums, and seminars. The analysis of data was done by the inductive method of community analysis for designing participation in self-development of the local community.

The results show that La Mae is the small new founded Amphur which separated from Amphur Lang Suan in B.E. 2520. It has the area of 340 square kilometers leaning from west to east connecting to the Gulf of Thailand. There are 4 sub-districts, 47 villages, 27,643 people, and 8,842 families. Because of the forest conversion in B.E. 2500s, many people immigrated into this area to grow economic crops, rubber trees, coffee, and oil palms in the forest. La Mae Community was founded for 150 years ago, 80 percent of the population immigrated from Nakhon Si Thammarat; 10 percent was from the South, the Central, and the North East; and 10 percent were the indigenous communities. In B.E. 2500s, there were two types of the new founded communities – the natural and the planned community which had six steps of evolution. First, the immigration initially began in B.E. 2480-2490. Second, in B.E. 2500, the wave of immigrants flooded into the forests in Tambon La Mae, Amphur Lang Suan. Third, in B.E. 2510s, the communities in the forest areas of Lang Suan became Lamae Minor District. Fourth, in B.E. 2520s, the minor district was transformed to be Amphur Lamae. Fifth, in B.E. 2530-2540, the community adjusted itself due to the resource depletion. Last, in B.E. 2550s, as the community has been influenced by the capitalism, it has faced problems in all aspects.

The social capital which is the base of living in Lamae Community has two levels. The macro level consists of the human capital which has 65 percents of working people and 35 percents of people at dependent and education age. Those people are fairly healthy, good-hearted, and intelligent in managing their life. Second, the institutional capital plays a role in supporting and pushing forward the social synergy. However, family which is the main source to produce good men for the society has become weak, and temples have been unable to adjust their role to fit into the changing society. Moreover, the Subdistrict Administrative Organization has tried to develop the community, but it still cannot access to the local community and build quality participation. The main stream education cannot meet the community lifestyle and fails to integrate local wisdoms in the basic education system. Third, the cultural capital which has a basis from Buddhism, the source of beliefs and specific local traditions, has been changing from time to time. Some traditions still play roles in people's ways of living because they have been reproduced and restored. Fourth, the community has the

knowledge which is integrated in living, protecting lives and assets, managing public resources, and creating special wisdoms. In the micro level, people trust only the members of their group, but they have less public integrity. Basically, they give, share, reciprocal exchange, and care just only the members of their group. They have values of being grateful, kinship system, and partisan. They also believe in reciprocal deeds, ancestor worship, goodness, and supernatural. Their social norms include the adherence of Buddhism, well manners, nature admiration, and the worship of Mae Po Sop and the boat nymph. The structural capital has both inside and outside community network. Also, there are the occupational group, financial group, security group, and ancient sailboat conservation group.

Natural resources are the important economic base which determines the occupations in the community – fisheries and marine agricultures. Soil, water, land forests, swamp forests, mangrove forests, and seas have ecosystem diversity. There are coral reefs and sea grasses which help conserving plenty of seal animals. There was the complete economic base in the past, but it has been ruined by the heavy use and scramble according to the new generated community lifestyle. There are two types of the community economic system -- subsistence economy and capital economy. The subsistence economy which previously involved with complex manufacturing has become single manufacturing in the present day. Parts of capital economy are in the kinship system, and labor employments are hold by equal division of the income and use small capital. There are two periods of the community economic system. First, before B.E. 2500s, the traditional community economic system, there were coastal fisheries and plenty of sea animals which are now 70 percent decrease. The agricultures included seeking forest products, buffalo feeding, growing upland rice, growing crops, rice farming, housing animal husbandry, joint plantation, and orchards planting. The traditional economic crops were rambutans, durians, mangoesteens, lansats, and coconuts. In the capitalism period, after B.E. 2500s, there have been new kinds of economic crops. Those are rubber trees, coffee, and oil palms. The organic golden bananas are the major economic crops, and the traditional economic crops are the minor ones. During B.E. 2552, 184,029 ton of the major crops and 8,805 of the minor ones were produced. However, the informal sector is small, and the family economic has serious problems because of the influence by the consumer society which results in low incomes and high expenses and high debts.